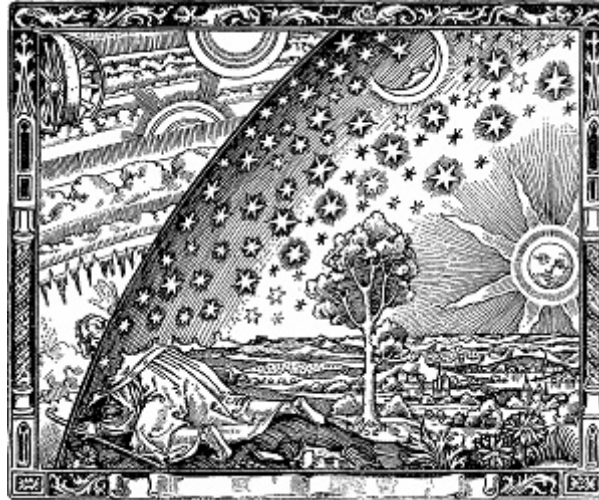
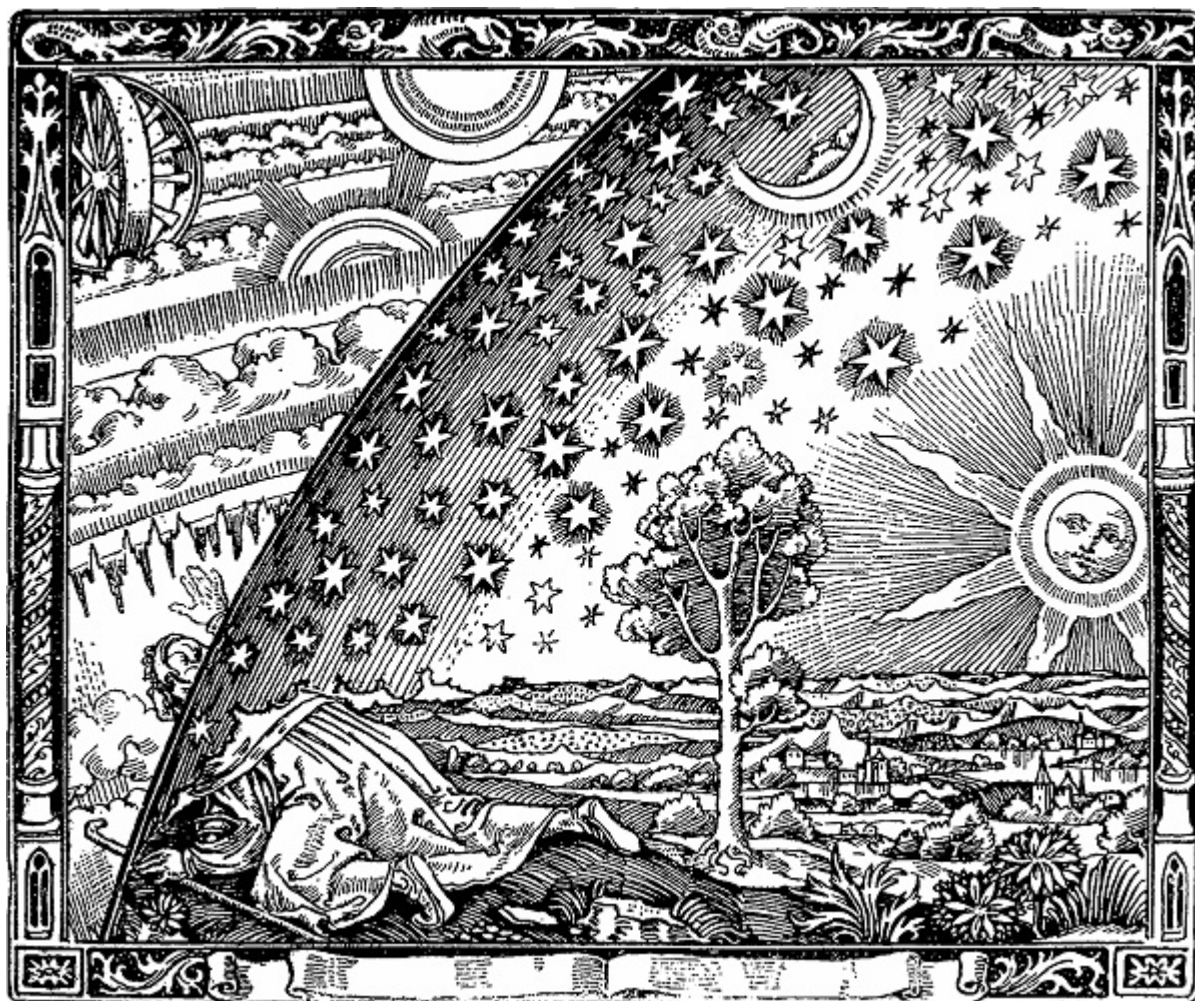

Θρησκεία, επιστήμη και σύμβολα στο ΑΠΘ: Μια συζήτηση

/ Πεμπτουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες

Ο Μ.Βασίλειος συγκρίνοντας τις επιστημονικές θεωρήσεις της εποχής του, περί κόσμου και φύσης, με τις αντίστοιχες του βιβλίου της Γενέσεως, τόνισε ότι «Οὐδέ ἔπειδή οἱ τά περί κόσμου γράψαντες πολλά περί σχημάτων γῆς διελέχθησαν. Ἐπειδή τά μηδέν πρὸς ἡμᾶς ὡς ἄχρηστα ἡμῖν ἀπεσιώπησεν· ἄρα τούτου ἕνεκεν ἀτιμωτέραν ἡγείσομαι τῆς μωρανθείσης σοφίας τά τοῦ Πνεύματος λόγια;».[13] Δίχως να μειώνει το επιστημονικό επιστητό της εποχής του, όπως σχολιάζει ο Δρ. θεολογίας κ. Πέτρος Παναγιωτόπουλος, και δίχως να έχει διάθεση σύγκρισης των δύο περιγραφών, διατυπώνει την ανάγκη ενός διαφορετικού τρόπου ανάγνωσης και ερμηνείας αυτών. Τα ιερά βιβλικά κείμενα θα πρέπει να διαβάζονται με εντελώς διαφορετική προοπτική από ότι τα αντίστοιχα επιστημονικά εγχειρίδια. Συνάμα, δεν θα πρέπει να λησμονούμε τον αγιοπνευματικό χαρακτήρα που διαπνέει τα κείμενα αυτά αλλά και την εσχατολογική τους προοπτική[14]. Συνεπώς, η θεολογία σύμφωνα με την ερμηνευτική Ματσούκα, (που λαμβάνει υπόψη του το παράδειγμα του Μ.Βασιλείου), «οφείλει να κάνει λόγο τόσο για την αιτία όσο και για τον τρόπο της δημιουργίας. Όμως, θα πρέπει να ξεκαθαρίσει εντός της, ότι το πρώτο έχει χαρισματική διάσταση και ανήκει στο θεολογικό χώρο, ενώ το δεύτερο είναι ανοιχτό στην γνώση την απλή και την επιστημονική έρευνα»[15], αποδίδοντας «τον μεγάλο καημό των σύγχρονων της θεολογικής γενιάς του '60 απολογητών θεολόγων να βρουν την αρμονία μεταξύ επιστήμης και θρησκείας»[16].

Αιώνες αργότερα η πάγια αυτή θεολογική πατερική θέση για τη σχέση που οφείλει να έχει η Θεολογία με τις θύραθεν επιστήμες, δίχως σε καμία περίπτωση να έχει αρθεί ή αλλοιωθεί, θα βρει στο πρόσωπο σύγχρονων επιστημόνων του καλούς συνομιλητές της Θεολογίας.

Ο καθηγητής του Πανεπιστημίου της Τιβίγγης H. Kung στο πόνημά του, Η Αρχή των Πάντων προτείνει για τη σχέση θρησκείας και επιστήμης «ένα μοντέλο συμπληρωματικότητας, με κριτική-οικοδομητική αλληλεπίδραση, αντί ενός μοντέλου συγχώνευσης ή σύγκρουσης».[17] Στο ίδιο μήκος κύματος κινείται και η άποψη του ιστορικού του Cambridge Herbert Butterfield «που ενισχύει τη θέση για αλληλο-συμπλήρωση και όχι σύγκρουση ή συμπόρευση με την υποσημείωση ότι το μοντέλο αυτό μπορεί να εφαρμοστεί μόνο στα όρια ενός διαλόγου στο πλαίσιο της φιλοσοφίας της Επιστήμης»[18], σημειώνοντας παράλληλα ότι «οι σχέσεις θεολογίας επιστημών δεν μπορεί παρά να είναι μονάχα συμβολικές»[19]. Η Θεολογία δεν οφείλει να συ-στρατεύεται με επιστημονικές θεωρήσεις διότι ελλοχεύει ο κίνδυνος να καταστεί φερέφωνο και αντηχείο τους. Θα πρέπει όμως να συμβάλλει στην αναζωπύρωση του διαλόγου.

Στην αντίπερα όχθη, παρατηρούνται σύγχρονες τάσεις που δεν αφήνουν περιθώρια στο διάλογο και αποσκοπούν να αποξενώσουν την επιστήμη από το εγχείρημά της να διαλεχτεί ανοιχτά με τη θεολογία και τις ανθρωπιστικές επιστήμες γενικότερα. Στην κατηγορία αυτή, που υπαγορεύει η σύγχρονη αθεΐα, τοποθετείτε η [20]

Συμπερασματικά και εν κατακλείδι, ολοκληρώνοντας τη σημερινή μας εισήγηση, θα πρέπει να τονίσουμε ότι η ερμηνευτική προσέγγιση της διαλογικής αλληλοσυμπλήρωσης (όχι σε επίπεδο επιστημονικό) αποτελεί τη νέα πρόταση και τη φρέσκια ματιά που αφήνει ανοιχτό το παράθυρο του διαλόγου μεταξύ θεολογίας (διαλεγόμενης) και επιστήμης, με τις προϋποθέσεις, τα κριτήρια και τις εννοιολογικές συμβάσεις και οριοθετήσεις που τέθηκαν στο διάλογο των μελών ΔΕΠ. Προσπάθειες διαλόγου θα πρέπει να ανθίζουν και να ενισχύονται προς την κατεύθυνση αυτή. Άλλωστε, δίχως το διάλογο της επιστήμης με τη θεολογία και τον ανθρωπισμό ελλοχεύει πάντα ο κίνδυνος η επιστήμη να μετατραπεί σε δουλεία για τον άνθρωπο, να καταστεί από μέσο και όργανο για την εξυπηρέτηση των αναγκών του ανθρώπου σε δυνάστη, και κατά τον Αρθούρο Ρεμπώ, να οδηγηθεί «σε επιστημονικό δογματισμό και νέο φονταμενταλιστικό μεσσιανισμό»[21].

[13]Μ. Βασιλείου, *Εἰς τὴν Ἑξαήμερον*, Θ Ομιλία, PG 29 188C-189A .«...Οὐδέ ἐπειδὴ οἱ τὰ περὶ κόσμου γράψαντες πολλὰ περὶ σχημάτων γῆς διελέχθησαν,εἴτε σφαίραν ἐστι,εἴτε κύλινδρος, εἴτε καὶ δίσκω ἐστὶν ἐμφερὴς ἡ γῆ,καὶ ἐξίσου πάντοθεν ἀποτετορνεύεται, ἢ λικνοειδὴς ἐστίν, καὶ μεσοκοῖλος-πρὸς πάσας γάρ ταύτας τὰς ὑπονοίας οἱ τὰ περὶ τοῦ κόσμου γράψαντες ὑπηνέχθησαν,τὰ ἀλλήλων ἕκαστος καταλύοντες-οὐ παρά τοῦτο προαχθήσομαι ἀτιμοτέραν εἶπιν τὴν ἡμετέραν κοσμοποιίαν, ἐπειδὴ οὐδέν περὶ σχημάτων ὁ τοῦ Θεοῦ θεράπων Μωϋσῆς διελέχθη,...Ἐπειδὴ τὰ μηδέν πρὸς ἡμᾶς ὡς ἄχρηστα ἡμῖν ἀπεσιώπησεν· ἄρα τούτου ἕνεκεν ἀτιμοτέραν ἡγείσομαι τῆς μωρανθείσης σοφίας τὰ τοῦ Πνεύματος λόγια;...». Δηλώνοντας με τον λόγο αυτό τον λεγόμενο χρυσό κανόνα ανάγνωσης των θεολογικών αγιογραφικών κειμένων και των επιστημονικών εγχειριδίων.

[14]Π.Παναγιωτόπουλου, *Φυσικές επιστήμες και Θεολογία, Τομές και Ασυμβατότητες*, δ.δ. σ. 405-406

[15]Νικ.Ματσούκα, *Δογματική και Συμβολική θεολογία*, τόμος Α', εκδόσεις Π. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη, σ.169

[16]Νικ.Ματσούκα, *Δογματική και Συμβολική θεολογία* τόμος Β', εκδόσεις Π. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 2003 σ.167

[17]H.Kung, Η Αρχή των Πάντων. Φυσικές επιστήμες και Θρησκεία, σ.100

[18]John Hedley Brooke, Επιστήμη και Θρησκεία, μια ιστορική προσέγγιση, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 2008, σ.1

[19]Ακρίτας, Θεσσαλονίκη 2009, σ. 310

[20] σ. 252.

[21]Ακρίτας Θεσσαλονίκη 2009 σ.300